

16.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunta

Suomen Punaisen Ristin lausunto

Asia: HE 214/2018 vp hallituksen esitys eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laiksi

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laiksi.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Suomen Punainen Risti tekee mittavaa avustus- ja vapaaehtoistyötä niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. Suomen Punaisen Ristin toimintaan osallistuu kymmeniä tuhansia vapaaehtoisia. Sekä kotimaan että kansainvälisen avustustoiminnan rahoittamisessa rahankeräyksillä on keskeinen rooli. Keräyksillä rahoitetaan paitsi kansainvälistä katastrofiapua, myös kotimaan apua äkillisissä onnettomuustapauksissa sekä erilaisia köyhyyden, syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisemiseen tähtääviä ohjelmia.

Yleisiä huomioita

Suomen Punainen Risti katsoo, että lain valmistelussa on noudatettu huolellisuutta, kuultu hyvin eri tahoja sekä huomioitu lausuntojen antajien tekemiä ehdotuksia.

Rahankeräyksen toiminnan tarkoituksen sekä keräystarkoituksen yleishyödyllisyyden säilyttäminen rahankeräyslupan myöntämisen edellytyksenä on erittäin merkityksellistä yleishyödyllisille toimijoille. Rahankeräykset tukevat järjestöjen ja kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä. Yleishyödyllisyyden edellytyksellä on voitu varmistua siitä, että lahjoitus menee yhteistä yhteiskunnallista hyvää edistävään tarkoitukseen.

Lakiehdotukseen on lisätty säännös, joka ei rajoittaisi rahankeräyslupan haltijan tai pienkeräyksen järjestäjän rahankeräyksen järjestämistä valtion, maakunnan, kunnan tai kuntayhtymän toimintoihin. Ehdotuksessa tarkennetaan rahankeräyslupan saajien oikeutta järjestää rahankeräyksiä julkisyhteisöjen hyväksi. Lähtökohtana on kuitenkin se, että valtio, maakunta, kunta ja kuntayhtymä eivät voisi saada rahankeräyslupaa. Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että käydään yhteiskunnallista keskustelua yleishyödyllisten järjestöjen ja julkisten palveluiden rahoituksen rajanvedoista sekä rajapinnoista.

16.1.2019

Lahjoittajien luottamus on keskeistä rahankeräystoiminnalle. Keräyslupamenetelyllä ja ehdotetulla rahankeräysrekisterillä mahdollistetaan toiminnan läpinäkyvyys, seurattavuus ja luottamuksen ylläpito.

Laissa ehdotetut käytännöt selkeyttävät rahankeräyslupan hakemista, koska lupaa myönnettäessä ei arvioida käytännön toimeenpanijoita tai keräystapoja. Edellä mainittu sekä jatkuva keräyslupa nopeuttavat keräyslupaprosesseja.

Jotta rahankeräysrekisteri palvelisi mahdollisimman hyvin ja tiedot olisivat vertailukelpoisia, tulee erityisesti vuosi-ilmoituksen rakenteeseen ja muotoon sekä täyttämiseen laatia yksityiskohtaiset ohjeet. Keräystuottojen laskeminen ja erityisesti kulujen erittely ja laskemistavat vaihtelevat, joten niihin on saatava selkeät ohjeet.

2 luku, Rahankeräyksen järjestämisen edellytykset

7 § Kielletyt järjestämistavat

Suomen Punainen Risti esittää yksiselitteisten käytäntöjen luomista lahjoittamisen ja jäsenyyden yhdistämisen suhteen. Laissa ehdotetaan, että rahankeräys on kiellettyä järjestää tavalla, jossa kaupankäynti tai yhdistyksen jäsenhankinta ja rahankeräys ovat ilmeisessä vaarassa sekoittua keskenään. Perusteluissa esimerkkinä mainitaan puhelinkeskustelu, jossa ei olisi yleensä sallittua vedota lahjoittajaan rahan saamiseksi ja myydä jotain tuotetta. Nykykäytännön mukaan poliisihallitus on kuitenkin pitänyt hyväksyttävänä mallia, jossa internet-sivuilla tarjotaan kuukausilahjoittamista johon sisältyy myös jäsenmaksu, mikäli lahjoittaja haluaa ryhtyä myös jäseneksi. Nähdäksemme myös puhelinkeskustelussa olisi luontevaa tarjota ensin esimerkiksi kuukausilahjoitusta, mutta jos lahjoittaminen tuntuu vieraalta, voi kysyä henkilön kiinnostusta liittyä jäseneksi. Puhe-
limessa on hyvä mahdollisuus selittää eroavaisuudet ja vastata kysymyksiin.

3 luku, Rahankeräyslupa

8 § Rahankeräyslupan hakeminen

Yksityiskohtaisiin perusteluihin on kirjattu luvanvaraisen keräyksen järjestämisestä useamman yhteisön kesken. Suomen Punainen Risti katsoo, että yhteiskeräykselle tulee hakea oma lupa ja oma numero. Tämä lisää yhteiskeräyksen luotettavuutta. Yhteisöjen yhteisiä keräyksiä (esim. Suomen Punaisen Ristin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvä Joulumieli -keräys ja 17 vammais- ja terveysjärjestön Pieni ele -keräys) järjestetään ja saatetaan jatkossa järjestää enemmänkin. Käytäntöjen tulee olla selkeitä ja tarkoin harkittuja, jotta yhteiskeräyksen järjestäminen ei kaadu kankeisiin käytäntöihin. Lakiehdotuksen perusteluosiossa nämä käytännöt jäävät epäselviksi.

4 luku, Pienkeräys

16.1.2019

Pienkeräys on lakiehdotuksessa uutena vaihtoehtona rahankeräysluvalle. Sen saaminen olisi joustavampaa ja nopeampaa, mikä palvelisi muun muassa kiireellisissä avustustilanteissa.

Pienkeräyksen järjestäminen edellyttää pienkeräysilmoituksen tekemistä vähintään viisi arkipäivää ennen keräyksen aloittamista. Pienkeräykselle annetaan pienkeräysnumero. Laissa ja lain perusteluissa sanotaan, että pienkeräysnumero on keräyksen käynnistämisen edellytys, mutta toisaalta keräyksen voi käynnistää joka tapauksessa viisi päivää pienkeräysilmoituksen tekemisestä. Tämä käytäntö kuulostaa sekavalta, eikä ole omiaan synnyttämään lahjoittajan luottamusta. Koska kyseessä on pienkeräysilmoituksen tekeminen, voisi ilmoituksen tekemistä pitää riittävänä edellytyksenä keräyksen käynnistämiseksi.

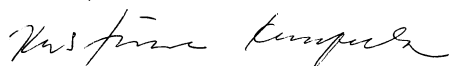
Pienkeräysilmoitusten vastaanotto ja pienkeräysnumeroiden antaminen on poliisilaitosten tehtävä. Jos numeron antaminen viidessä arkipäivässä (aiemmin ehdotettu kahta päivää) on epävarmaa, tulisi miettiä keinoja joustavoittaa käytäntöä.

Pienkeräykselle on asetettu kolmen kuukauden keräysaika ja järjestämisoikeus on rajoitettu enintään kahteen kertaan vuodessa. Tällä mallilla pienkeräys ei palvele niitä lukuisia pieniä keräystahoja, joille rahankeräyslupa on liian iso, kallis ja monimutkainen tapa, mutta jotka haluaisivat tehdä jatkuvaa pienimuotoista keräystä koko vuoden. Näille tahoille sopisi rahankeräyslupan kaltainen vuosilupa, jolla saa kerätä maksimissaan 20 000 euroa vuodessa.

Laissa ehdotetun kaltainen pienkeräyslupa palvelisi parhaiten järjestäytymättömien tahojen kiireellisellä aikataululla aloitettavia keräyksiä.

37 § Voimaantulo

Ehdotetun lain 37 §:ssä ehdotetaan, että ennen sen voimaantuloa myönnettyjen rahankeräyslupien kohdalla sovelletaan luvan myöntämishetkellä voimassa olleita säädöksiä. Tämä asettaa luvanhaltijat eriarvoiseen asemaan ja luo paineen hakea uutta lupaa välittömästi. Se tulee aiheuttamaan ruuhkaa lupahakemusten käsittelyssä. Siirtymävaiheen sujuvoittamiseksi Suomen Punainen Risti esittää, että uuden lain voimaantulon jälkeen lain sallimat helpotukset koskisivat myös voimassa olevia lupia. Tällä tarkoitetaan erityisesti esimerkiksi luopumista käytännön toimeenpanijan ja keräystapojen arvioinnista. Myös uuden vuosilmoituksen ja vuosisuunnitelman välitön käyttöönotto edesauttaisivat rahankeräysrekisterin muotoutumista ja rahankeräyslupan haltijoiden tasapuolista näkymistä.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri